

САНА ОЛОХ

ССКП ЧУРАПЧЫ ОРОЙУОНУНААБЫ КОМИТЕТЫН УОННА ҮЛЭНИТТЭР
ДЕПУТАТТАРЫН ОРОЙУОНУНААБЫ СОВЕТЫН ОРГАНА

Орган Чуралчинского районного комитета КПСС и районного
Совета депутатов трудящихся Якутской АССР

№68 (3713)

1969 жыл. Бас ыйын 10 күнэ
ОПТУОРУНЬУК

Тахсара 38-с сйла
Сыаната 2 харчы

КОММУНИСТИЧЕСКАЯ УОННА РАБОЧАЯ ПАРТИЯЛАР ААН ДӨЙДУТААБЫ СҮБЭ МУНЬАХТАРЫГАР

Москвада аан дөйдутаабы коммунистической уонна рабочей партиалар сүбэ муньахтарга салгыа кытыллар. Сүбэ муньахха бас ыйын 7 күнүгэр ССКП делегациятын баһылыга ССКП КК Генеральной секретара Л. И. Брежнев тыт эттэ. Кини этинтэ сүбэ муньах кыттылаахтарынан улахан болдомтолоохтук истилинна уонна дохсун ытыс таһыныттан көрсүлүннэ. Табаарыс Л. И. Брежнев билигин исторической баһылыга - майгыга уонна империалистары утары охсубуу сөрүктэригэр дириг марксистской-ленинской аналгыга оттордо, коммунистической хамсааһын проблемаларын уонна империализм утары ох-

субууга биэр сомоҕо буолууну бары өттүнэн ырытта. ССКП уонна бары советской норуот бөлүлэрин интернациональнай нэстэрин хайдах толоруларун туһунан кавезат: «Билигин эрэллээхпит, табаарыстаар, — динтэ Л. И. Брежнев, — аан дөйдү коммунистической партиалары үтүө өттө кыттыһыа кыһыт билигин сүбэ муньаххы империализм утары охсубуу бааччылар дьайыылара активнайлааһыгар улахан оруолу оонньуора. Кини айа, демократия, национальнай өттүнэн тутууга суох буолуу уонна социализм иһин турааччылар аан дөйдутаабы фронттары күүһүн иккэ түмүүгэ кыһыт биэрбэ. Ону тэҥэ сүбэ муньах үлэтэ уонна туруоруллубут сымалы ситиһэр иһин холбоһуутаах охсубуу коммунистической хамсааһынга үөскөбүт ыраакаттары туоратынга уонна жаркыстеккой-ленинской торукка олохуран кини биэр сомоҕо буолуутун бөдөрөгүтүгэ кыахтары үөскэтибэ дин билигин

эрэнбит. Ити барыта, — дин билигин ССКП делегациятын баһылыга, коммунистар уонна аан дөйдү бары прогрессивнай куустары авторитеттары уонна сабыдыаллары үлэлээн итиллээччилэр кини арагаларын ортотутар өссө үрдэтээр».

ССТА.

Болдомто киинигэр

Бу күнүгэр аан дөйдутаабы коммунистической уонна рабочей партиалар Москвада ытыллар сүбэ муньахтара аан дөйдутаабы бэчээт киинигэр турар. Атын дөйдүлөрдөөбү хайыаттар сүбэ муньахха ССКП делегациятын баһылыга ССКП КК Генеральной секретара Л. И. Брежнев этинтэ бэчээттиилэр.

«ССКП политикатын бары өттүнэн биһирээбин», «Брежнев этинтэ дохсун ытыс таһынан көрсүлүннэ», «Москвадаабы сүбэ муньахха сомоҕолору өйө-сөмөгө

Билигин сүбэ муньаххыт биһиргэ сомоҕолоһон үлэлиир-гэ. ЫҔА ТҮМСЭРГЭ ТӨНӨ УЛАХАН ДЬУЛУУРУ НӨРДӨРӨР ДА, СОЧЧОНОН ИМПЕРИАЛИСТАР СУОТТАНЫЛАРЫГАР КИНИ ОҔО-РОР ОХСУУТА НҮҮСТЭЭХ БУОЛУО ДИЭН ЭРЭЛЛЭЭХТИН ЭТИЭХХЭ СӨП.

(КОММУНИСТИЧЕСКАЯ УОННА РАБОЧАЯ ПАРТИЯЛАР ААН ДӨЙДУТААБЫ СҮБЭ МУНЬАХТАРА АҔЫЛЛЫТЫГАР таб. Л. И. БРЕЖНЕВ ЭТИТИТТӨН).

түмүлүннэ — итинник төбөлөрдөөн бэчээттиилэр ГДР хайыаттара. «Трибуна люду» дини Польша хайыата «Москвадаабы сүбэ муньах кыттылаахтара ССКП делегациятын баһылыгын таб. Л. И. Брежнев этинтэ улахан болдомтолоохтук иһиттиллэр» дин бэчээттир. «Кини этинтэ социализмга суолу тэллэһэ ССКП элбиктээх оруолу толоруута, коммунистар аан дөйдутаабы сомоҕолоруларын ленинскэй принциптеригэр ССРС Коммунистической партиятын бэринилээс уонна кини империализм дьайыларыгар сыһыаннаһыга ханнык да компромисска киниреспэт позицията көстөллөр» — дин бэчээттир хайыат. «Сүбэ муньахха этинлэр, — дини сүруйар Италия хайыата «Униита», — билигин кэмнэ коммунистической хамсааһын күүһүн уонна улахан тустарынан туоһулууллар. Америка хайыата «Дейли уорлд» сүбэ муньабы исторической суолталаабынан» ааттыыр.

ССТА.

ГДР. Наумбург куоракка (Галле уокруга) В. И. Ленингэ аһылына. АДН — ССТА фотолара.

В. И. ЛЕНИН ЮБИЛЕЙЫН ЧИЭНИГЭР КУОТАЛАҔЫНЫ — ӨССӨ КИЭННИК!

Республика совхозтарын. колхозтарын бары механизатордарыгар от хомууругар толору механизированнай звенолар механизатордарын республикатаабы II сүбэ муньахтарын кыттылаахтарын ЫҔЫРЫЫЛАРА

Күндү табаарыстар! Юбилей иһиннээри бу ааһан иһэр сылга республика колхозтара уонна совхозтара общественной сүөһү аһылытын бөлөмнөөһингэ улахан үлэни ыытаары өлөрөллөр. Бу үлэ хайдах толоруларын билигин республикабыт тыатын хаһаайыстыбатын сүрүн салгата — сүөһү инитигэ уонна кини биэрер бородууксубата быһаччы тутулукаахтар.

От хомуура дьобуунаах уонна сүүнэ суолталаах хампааньна. Кинини тэрээбиннээхтик уонна бөдөрөҕөр ытыгы тыа сиригэр бары үлэнигэр инэстэрин дьылгата. 1969 сыллаахха хайаайыстыбалар 600 тыһыынча гектартан одуук ходоһаны өттүөхтээхтэр, атыннык эттэххэ, ааспыт сайын өттөмүт сүргөн ити 60—70 тыһыынча гектарынан кини 1968 сыллаахха 487 тыһыынча тонна от соғотуопкаламыт эбит буоллаһына. быйыл 608 тыһыынча тоннаны соғотуопкаламырга быһаанналар.

Бастыҥ хаачыстыбалаах оту соғотуопкалаһынаа үрдүк оғорумтуолаах билигин техникара тиририрэн, хомуур үлэтин механизациялаһыны салгыы көгөтүн быһаарар суолталаах. Көөнник ааспыт сылларга бары сүрүн оройуоннар ходоһаны тунсарына уонна механизированнай звенолары тэрийингэ быһаччы кыахыттарын түмүгэр от хомуурун механизациялаһыны таһыма баалачча үрдэтэ. 1968 сыллаахха тракторный сенокосцаларынан өттөмүт бары сүр

48 бырыһыана техника күүһүнэн охсулаубута. 23 бырыһыана көбүннэлибита. Ииньэ гынан сүөһү аһылытын соғотуопкалаһыны бэллэрдик элбэттилибита, от хаачыстыбата тунсарылыбыта уонна үлэ-оғорон таһаарымыта быдан үрдэтилибита.

Республикада бастыҥ үлэлээх толору механизированнай звенолар аһааннара элбээн иһэр. Холобур, 1968 сыллаахха Ленинскэй комсомол 50 сыла туолуутун иһингэр Алексеевскэй оройуон «Таатта» совхозтун Николай Федорович Львов салаһар иччит-комсомольскэй механизированнай звенога сымаллаах бачыны көтөхпүтэ. Кинилэр сезон устатыгар 135-тин тонна оту өттүүргэ, от себестимойын 5 бырыһыанынан чэлэтэргэ эбэхтээхтибэ ыламыттар уонна уопсайа 1555 тонна оту звено хаа биһирди киһитигэр 172,4 тонна оту өттөһөнор биэрбит тыллартын иһэстээхтик толорбуттара. Эинэ «Таатта» совхоз В. С. Большаков салаһар звенога звено биэр өттүтүгэр тиксэринэн 140 тонна «Нам» совхозтан В. Ф. Яковлев звенотутар 135 тоннаны соғотуопкалаабыттара. Ити курдук Петр Алексеев аатынан совхозтан Р. Г. Осипов, И. Кровскаядаабы омытнай-производственной хаһаайыстыбаттан Е. Ф. Иванов, «Хата» совхозтан Р. Ф. Николаев, Уус-Алдан оройуонун «Октябрь» колхозтун Д. А. Сивцев, «Өкүм» совхозтан В. И. Исakov, Мэҥэ-Хаҥалас

оройуонун Ленин аатынан совхозтун В. И. Лукин, Нам оройуонун Карл Маркс аатынан колхозтун Л. Л. Левин механизированнай звенолара үтүгэй көрдөрүүлэри ситисинтэрэ.

Механизированнай звенолар билигин үсүлүбүһүбүтүгэр хомуур техникатын үрдүк таһаарылаахтык туһаныны улахан көскүлэрэ бэллэрин олоххо дьин-чахчы дакаастаатылар. Үлэ үрдүк оғорумтуотун ситиһэр звенолар аһааннара сылтан сылга элбээн иһэр. Онон хомуур үлэтин кэллэргэ механизациялырга, толору механизированнай звенолары тэрийэргэ, үрдүк оғорумтуолаах лассыналар бастыҥ технологияларын туттууга хайы-үйэ баай опыту миньулуһуна. Оттон ол быйыл сайын республика тыа хаһаайыстыбанын бары оройуоннарыгар от хомуурун механизациялар кыагы биэрэ.

Быйыл сайын билигин сүрүн туһаайыстыһын от хомууругар үлэ өнүкүтүтүн салгыы үрдэтин уонна соғотуопкалаһар от хаачыстыбатын тунсары буолаһар. Ааспыт сыллар омыттар көрдөрөллөрүн курдук, хомууру хойутаан саралаһынтан иһилинэ хомуур бөдүөһүн наһаа уһатарга республика хаһаайыстыбалара от иһэтиллээх вещестөөлөрүн сүтэриклэригэр, ол түмүгэр сүөһү бородууксубатын наһататыларыгар тириэрэр.

(Бүтүүтүн 2 стр. көр.).

Астраханскэй уобалас. Аппарай Волгада балынтаһыны күүснэ ыытыллар.

СНИМКА: Икрянинскэй оройуон «Кыһыл сулу» колхозун балыныттар балыгы баһан таһаарыт түгэннэрэ.

Н. СУРОВЦЕВ фотота.

В. И. ЛЕНИН КИИН МУЗЕЙЫГАР

Революция сирдытун — Владимир Ильич Ленин — образ искусства мунура биллэбэт тема.

Советскай быһаас сыйларыгар билигин дөйдүбүтүгэр уон-

на кырааныһаа таһыгар Владимир Ильич Ленингэ аналаах элбэх уус-урун айымньы айыллына. Итинтэн баччумнаах мизастани скульптура ылар. Эсөө Владимир Ильич тыһынаах эрдэринэ киин скульптурнай портреттарын Г. Д. Алексеев, Н. И. Альтман, Н. А. Ан-

дреев оҥорбۇттара.

Советскай правительствэ бары художниктарга уонна скульптордарга В. И. Ленин ойуулаан көрдөрөр оригинальнай айымньыларга айарга этии киллэринтэн кэминтэн 1924 сыл олуһунууһунан илгата үгүс айымньылар көстүтүлээн барбыттара. Ити ыгырым киин сөптөһүнүн ылбыта, ССРС БСК Комиссиятын көрүүтүгэр бие сүүстэй таһаа үлэ киирбитэ. Киин итилэртэн бастыгынара В. И. Ленин Киин музейыгар хомуулаан киирбиттэрэ.

Манна Н. А. Андреев, В. А. Андреев, А. В. Бабичев, Е. В. Вучетич, М. Г. Манизер, Н. В. Томский, В. Б. Пивчук, Н. Д. Шадр, Н. А. Щербанов уонна да атын скульптордар айымньыларга экспонат быһымынан көрдөрүлүлэр.

Н. А. Андреев айымньыларга скульптурнай композиция бүтүн сериятынан киллэриллэбиттэрэ. Итилэр олоххо баар курдук кырдыктаагынан уонна итэһитиннээгинэн уратыланалар. Н. А. Андреев айымньыларын ити сериятын «Ленин — сирдыт» дииһи кэниэки үлэлэриттэн биридэстэринэн түмүктээбитэ. Ону автор өлбүтүн кэниэ быраата Вячеслав Андреевич бүтэрбитэ.

Итини тэҥэ мичээрдин олоһор В. И. Ленин портретын

В. А. Андреев үгүс мрамортан оҥорбута. Бу портрет 1924 сыллаахха В. И. Ленин бири бастык скульптурнай портретынан — билигиндэбитэ.

Музей экспозицияларыгар Н. Д. Шадр хас да айымньыта баар. 1924 сыллаахха төхсүннүтүгэр кутурданаах күнүгэр Советтар дьыаларын Калоннай саалатыгар Н. Д. Шадр туохха да аралдьыйбака эрэ 16 чаас устата үлэлээбитэ. Киин В. И. Ленин өлбөтүгэр үлэлээх портретын оҥорбута. 1925 сыллаахха киин аан маннайгы бастык скульптурнай нааматыннык тарылтан биридэстэрин айбыта, ити кэниэ ЗАПЕС-ка туруоруллубута. Ити нааматыннык гипсовый модел Октябрьскай революция музейын саалатыгар турар. Музейга итини тэҥэ Ленин мраморнай статуята баар — итини Шадр 1935 сыллаахха Кремль Улахан Дьыбарыаһын саалатыгар алаан оҥорбута.

Ордук кэниэки отут сыйлар усталагыгар айыллыбыт скульптураларынан В. Б. Пивчук «Ленин Разливка» дииһи, М. Г. Манизер оҥорбут Ульяновскайдары нааматынныкын модел, Н. В. Томский, А. В. Бабичев, А. Н. Посаде уо.д.а. оҥортообут скульптурнай портреттара — советскай Лениниана

бастык айымньыларга.

СНИМОНТАРГА: хаһас үлэһээ — «В. И. Ленин», скульптор Н. Щербанов.

Хаһас — энекурсаннар В.

Пивчук «В. И. Ленин Разливка» дииһи скульптуратын аттыгар.

Ула — «В. И. Ленин». Скульптор Н. Андреев.

«В. И. Ленин». Скульптор М. Манизер.

ССТА фотохрониката.

Саҥа бөдөн станция тутуллар

ВЛАДИВОСТОК. ССТА. Тихай Бухта аттыгар модун күүстээх станция Владивосток саҥа энергетическай сүтүгэ тутуллар. Билигин кылаабынай корпуска уонна да атын объектарга монтаждар үлэлэр ытыллаллар. Төрдүс кыбартаалга сүүстээх энергоблок бастагы уочарата үлэһи ийириһэ. Станция уонунан аарыллар прайлтиеларга уонна олоһор кыбартаалларга эбии электроэнергияны биэриһэ.

Бэйэлэрин биэрэктэригэр

НАХОДНА. ССТА. Тундэлэри булуур Дальнай Востоктаагы флотилия флагмана «Ленинский луч» Индийскэй океаҥа бэйэс рейска Находкатаагы гаванга төнүнэ. Судно балыксыттары В. И. Ленин төрөөбүтэ 100 сыла туолуутун чыһыгар социалистическай куоталаһыма киирсэниэр үчүгэй түмүктэри ситистилэр. Балыгы бултааһын быһылгы дьыллаах быһаана хайы-үйэ 70 бырыһыан толорулуна. Коллектив 90 тыһыынча центнер балыгы бултаата.

Үгкүүһүт Наталья Христофорова

Наталья Христофорова Новосибирскайдаагы хореографическай училищени бүтэрэн баран, Якутскайга кэлбитэ. Эдэр үгкүүһүт Саха сиригэр көрөөччүлэригэр бастагы күнүгэр биһирээбитэ. Киин билигин П. А. Ойуунускай аатынан Саха музыкальнай-драматическай театрыгар бастык үгкүүһүт быһытынан биллэр. Наталья Христофорова саха революционер-поэта П. А. Ойуунускай аатынан республикатаагы бириэмийэни ылбыта.

СНИМОНКА: Н. Христофорова.

В. ТЕТЕРИН фотота.

ССТА фотохрониката.

Республика совхозтарын, колхозтарын бары механизатордарыгар от хомууругар толору механизированнай звенолар механизатордарын республикатаагы II сүбэ мунунахтарын кыттыылаахтарын ЫҢЫРЫЫЛАРА

(Бүтүүтэ. Иккин 1 стр. көр.)

Хомууру кэмгэр эрдэ сабаллаһыт уонна эрдэ бөдүөххө түмүктээһин бу эһиһэтээх үлэ бары сүһүөх кэмнэрин хайдах ыларгы эрдэттэн толуктуйуу уонна быһаанылар буюулаахха эрэ ситиһиллэр суол.

Онон хомууру техникаһын үлэһи адыһын эрдэ бөлөһүнүн, бары звенолар састааптарын сүүмүрдөөн, киһилэри массаманаларынан итиннэ сыһаас чаастарынан хааччыйы улахан суолталаах. Ону тэҥэ рабочай быһаанылар үчүгэйдики оҥостуохха, оттообун маршрутун чуолкайдык быһаарыныахха, отчуттары техникескэй уонна культурнай-бытовой өттүнүн толору хааччыйыахха, оройуон уонна хаһаайсыгыба үрдүнэн социалистическай куоталаһы устуллубууларын ырытан ылыныахха, бастык хаачыстыбалаах элбэх от оттоһуун көбүлүүр дьаһаллары көрөр гына үлэ-өлбүрүн систематын олоһтуохха баада.

Билигин, республикатаагы иккис сэт

кыттыылаахтара, В. И. Ленин төрөөбүтэ 100 сыла туолуутун дьаһуунаахтык көрөөр иһин бары толору механизированнай звенолар чилиэһиниһэр, совхозтар рабочайдарыгар, колхозтаахтарга, мичааттарга, тыа сиригэр бары үлэһиттэригэр манньа ис хоһоондоох ыгырымыны ылынабыт:

—от хомууругар илһимсэ механизациялааһын ойуччу ордуктарын толору туһанарга, быйыл сайын толору механизированнай 120-тэн итэһиһэ суох звенолары тэрийэргэ итиннэ киһилэр бары үрдүн таһаарылаахтын үлэһиттэрин ситиһэргэ, транторнай сенокосилка хаһаар ходуһатын бары иһиттэр илһимсэ механизациялыыры ситиһэргэ;

—от хомууругар билигин бастык үлэһи механизатордарбыт үлэлэрин ордун үчүгэй ыһымаларын тутуһан, механизированнай звено хас биридди отчутугар тиксэринэн үлэ үрдүн көрдөрүүтүн ситиһэргэ, толору механизированнай звенолар бири отчунна 100 тоннаттан итэһиһэ суогу уонна толо-

рута суох механизированнай звеноларга 80 тоннаттан итэһиһэ суогу оттуурга;

—сүрүн ыһааныһыны собогуопкаларан от бүтүүнэ үрдүн хаачыстыбалаах буолуутугар туһайарга. Ол иһинтэн оттоһуу балаһан ыйын 1 күнүгэр диири түмүктүүргэ;

—мантан иһини өттүгэр ходуһалары толору механизированнай звеноларга бастайаанайдык сыһаарарга, онон ходуһа үүнүүтүн үрдэтэр бары дьаһаллары иһинлэр олохтуур буолалларын хааччыйарга;

—собогуопкаларан от себестимонһын намтатан иһэргэ утумнаахтык өхсүһарга.

КҮНДҮ ДОБОТТОР. В. И. Ленин төрөөбүтэ 100 сыла туолуутун чыһыгар механизированнай звенолар, колхозтар уонна совхозтар иһки ардыларыгар социалистическай куоталаһыма киирнэ тэһиттэрин, онон юбилей иһиннэри 1969 сыллаахха общественнай сүһүнү бастык хаачыстыбалаах дэлэгэй аһылгыһын хааччыйардыҥ!

Норуот нэургун уола

ССКП кырдыаас чилинэ, гражданакай сэрин уонна Саха сиригэр Советскай былааһы туруругуу иһин охсууу активнай кытылаада Иван Иванович Константинов төрөөбүтэ быйыл 80 сылын туолар.

И. И. Константинов 1889 сыллаахха Амма оройуонугар Сулбаччы нэһилиэгэр орто бааһынай кэргэнгэр төрөөбүтэ. Якутскайга реальнай училищега үһүс кылааска үөрэнэ сылдьан, ыраахтаахтыктан кинигэ көрдөөн, форма кэтэртэн бөксөлөтөөрү уонна үөрэнэр иһин сылга 40 солкуобай төлүөхтээхтэриттэн (оччотообуга биһир ынах сыаната 10 солкуобай эбит) көпүлүтэри көрдөһүү сурук суруйбутун иһин итинэн үһүс кылааска харчытын төлөөбөтөрүн иһин училищеттан уһулуубут.

Онтон дөйдүтүгэр тахсан нэһилиэгэр суруксуттуур. Ол сылдьан сотору-сотору куоракка киирэн политсмылнайдары кытта биһэр уонна кинилэр тэрийбит социал-демократическай куруһуоктарын чилиэттерин кытта сибээстэһэн, эрдэттэн революционнай тылыта иитиллэбитэ. Аан бастаан 1917 сыллаахы олунньутаагы революция буоларын кытары, нэһилиэк кинээһин дуоһунаһыттан аккаастанан, революционнай үлэтин саадалаабытынан барбыта. 1917 сылхулуун тутар, муус устар мыйдарга Емельян Ярославскай уонна Григорий Петровскай тэрийбит саха уонна нуучча бааһынайдары Саха уобаластаагы бастакы съездэригэр делегатынан сылдьыбыта. Амма улуунун рабочай союһугар чилиэтинэн киирбитэ.

Ити съездин тахсаат Сулбаччы уонна Болугур нэһилиэктерин уопсай муһунахтарын ыгыран баайдар батталларын хааччахтыыр, үлэ күнүн уһунуу, хамнас кээмэһин олохтоолуута уонна тапкыра дьэтин бас билэр сиригэр быдылаан ылан нэһиликкэ түгэтэргэ уураах таһаартарбыта. Советскай былаас олохтоомутугар Хоптово наэревкомун председатели.

Онтон 1920 сыллаахха Губревком үс мыйдаах курсугар үөрэнэр уонна РК(б)П чилиэтинэн ылыл-

лан, Губревком инструкторынан аһанар. Дөйдүтүгэр тахсан «Сирдэ» дьин тыа хаһаайыстыбатын бастакы коммунатын тэрийбэн, онно председателин. 1921 сылга Губпартбюро инструкторун быһытынан улуустарга маннайгы партийнай ячейкалары тэрийиэх активнайдык кыттар. Ити сыл олунньуга биэс улуус, онтон муус устарга уон улуус ревкомнарын уонна дьадаҥыларын председателирин Чурапчы салионньотугэр буолбут конференцияларын тэрийсэр. Оччо Губпартбюро аатыттан дакылааттыыр, В. И. Ленингэ аарда ытылаах уонна В. И. Ленин телеграмматтар анныаһы ытытыга кыттар дьоллоһор.

Гражданскай сэрин сылларыгар И. И. Константинов өстөөхтөрү утары саа-саадах тутан активнайдык охсуһар. Абаратаагы кыһыл дружинаны тэрийсэр, коробейниковщинаны, непелесовщинаны, артемьевщинаны самварыга уонна суох огорууга сэрин саадалаабытынан бүтүөр дьэри кыһыл байыас, разведчик, полит-үлэһит уонна чекист быһымытынан геройдуу охсуһар. Кини үгүс бойобуой сырыыларыттан сорвотун суруйааччы М. Добордуурал «Ус моһол» уонна А. Е. Кралли «Дирбизин-дарбаан күннэргэ» дьин кинигэлэригэр суруйан тураллар.

Кини булугас сытыы айдоох, өстөөх ортотугар да сылдьаачы табылларбат, суолу-иһин билэн сатабысталаахтык сирдир уонна армияны аһыан-тапкыһынан, наадалаах сибидаһыһынан хааччылар кыһыл командирдар уһа иһиллэрэ этэ. Делегат Иван хорсун-хоодуот сырыыларын туһунан номох буолбут үгүс сөһүннэр норуокка тарваһыматтара, кини албан аата, дьолун сураа тэнийбитэ.

Кини абатын Константинов Иван Никитич—коммунары, бырааттарын Константинов Егор Иннокентьевич уонна Ярихискай Иннокентий Романовичы бандыыттар кыһыллы өлөртөөбүттэрэ. И. И. Константинов бэйэте Абаба, Армылаах, Билинстээх сиринлэригэр кыттыбыта. Дед Курашов аэрэстэтигэр саха разведчиктарык бөлөбүн салайан сирдир

буолбута уонна Пенеллевы кыһыл Савыл Сыһымы осадатыттан И. Я. Строд аэрэстэти быһааһыҥа улахан өлөөх этэ.

Сэрин бүһүтүн кэннэ, 1924 сыллаах саас И. И. Константинов, Михайлов Иннокентий Понсеич (Харачаас) уонна Кутургун Софрон Енграфонич буолан сүбэлэһэн, тыһынаах өрдүбүт коммунардары түмөн 13 хаһаайыстыбалаах «Тэһиһил» дьин Сулбаччыга тыа хаһаайыстыбанын артылын тэрийбиттэрэ. Билигин бу колхоз Михайлов аатын сүтэр.

И. И. Константинов 1927—30-ес, Москвага тыа хаһаайыстыбатын үрдүкү практической дуретарыгар үөрэммитэ уонна Саха уобаластаагы колхоз-совхоз председателинэн, Амма оройуонун Советин исполкомун председателинэн, Нуотара совхозун директорун солбуйааччынан, Уус-Алданга МТС директорунан уонна ГУСМП, Дальстрой, Рыбзавод системаларыгар салайар үлэлэргэ сылдьыбыта. Саха АССР КСК чилиэтинэн, ССКП обкомун уонна контрольной комитетин чилиэтинэн талыллан үлэлээбитэ. 1945 сылтан персональной пенсионер. Кини Аллалыаха оройуонугар үлэһит сылдьан 1951 сыл балаһан ыйын 16 күнүгэр сүрэйинэн шалдан өлбүтэ.

И. И. Константинов кырдыаас партийнай, советскай үлэһит, партия уонна норуот биһир бэринилээх уола, революция уонна сэрин саллаата этэ. Кини сырдык аатын Амма уонна Чурапчы оройуоналарын үлэһиттэрэ умнубаттар, үйэтиттэллэр. Кини бөстөмүтүнүн түрүтүрдулар, кини аатынан уулуускалар ааттанымал, музейдарга муһуһтар тэриһилиннэр.

Республика общественноһа, партийнай, советскай уонна комсомольскай тэриһиллэрэ быйыл Константинов Иван Иванович төрөөбүтэ 80 сааһа туолуутун кыһык бэлэтиэхтэрэ дьин эрэнибит.

Г. ЕФИМОВ, революционнай, бойобуой уонна үлэ албан аатын кулуубун Чурапчы оройуоннаагы советин председатели.

Брянскай уобалас Ненинскайдаагы техникум-совхоз ырыатын уонна үжүкүтүн ансамбл Москва, Ленинград, Минскэй, Брянскай уо.д.а. нуораттар сценаларыгар, Болгарияга оонньоон нэрдөрбүтэ. Бу коллектив ЫБСЛКС НК Бочуотунай грамотатынан наһараадаламмыта.

СНИМОНКА: ансамбль репетиция измигэр.

В. ХУДЯКОВ фотота.

ССТА фотокронината.

Комсомольскай олох

ЭРЧИМНЭЭХ ЭДЭР СААС

«Комсомольскай сорууда», «Комсомольскай субуотунуһук», «Комсомольскай диспут, биэчэр». Аараччы-комсомолец, эн учуокка турар комсомольскай тэриһтэр ити тыллар тоһо элбэхтик иһиллэллэрий? Оттон Ленин аатынан колхоз Одьулууннаагы учуастагар ити тыллары мэдэн истиһэбит.

Ыһымы күннэригэр Одьулууннаагы сельскай кулууп сөбүдүсэһэ Назар Егоров Николай Яковлев эһенотугар культурнай-массабий үлэни ытыарга комсомольскай сорууда ылыта. Олус эппиэттээх сорууда. Кини бэйэтин комсомольскай тэриһтэтин иһигэр быдыһыктаах ыһымы күннэргэ үрдүк күүрөөһүтүк, өрө көтөбүлүүлээхтик баралларын иһин эппиэтинэһи сүкпүтэ.

Уол үлэһиттэри кытары мэдэи биһиргэ сылдьарга саамай сөһүө быһаарыммыта. Уораттан сылдьан, манньк сорууда кыһыл толорбоккун. Дьа ити курдук, Назар сөлкөһүт буолбута. Сөлкөһүт үлэһит, биллэн турар, чөпчөк буолбатах. Ол эрээрин ыһымы барар күннэригэр Назар тэрийбит культурнай отуута иһин эрэ сүргэтин көтөбүөх кур-

дук үлэлээтэ. Бу кыһыл былаах, ыһымы кылгас кэмгэ, үрдүк халыктыбылаахтык ытыарга ыгырар доһуһтар саһаргаларынан ыгыра, угуһа турар отуута трактористтар, прицепчиктар сыһылаах көмөһүн кырдык да культурнайдык атларбыттара, саахыматтыкылара, дуобаттыкылара, Саага хаһыматтар, сурунааллар манаа күн аһымы көлөллөрө. Политтэрийэччи Петр Макаров, колхоз комсомольскай тэриһтэтин секретара Устин Никонен элбэх бөһүдүлэри оҥорбуттара.

Ыһымы үлэһити кэмгэр комсомольскай тэриһтэ агитбириттэрдэ Нансах бааһынаһыгар, Чурапчы чарангар, Төһүргэстээх ферматтар сылдьыталаабыта. Онно комсомолецтар мин үлэм түбүктээх, мин үлэм эппиэттээх дөһөккэ үлэлэрттэн быһыарыт булан олус активнайдык кыттыбыттара. Холбур, ыһырай көрөөччү Шура Петрова, үлэһиттэр ордуу Е. Федотова «Визбизм», А. Аванкумов «Учугуой» дьин ырыаларын көрөһөһөн истибиттэрэ.

Билигин оройуонмут бастык сайыллытын Туолбут туһунан, эн, бука истибитигэр буолуо. Бу толору механизацияламмыт сайыллыкка быйыл коммунистическай үлэ ударнига Варвара Носова салайааччылаах ыччат-комсомольскай коллектива сайыллыта. Билигин колхоз комсомольскай тэриһтэтин комитетин секретарыттан Устин Никонен сайыллыкка бөлөһүннэи хайдах баран иһэрин туһунан ыһыталаһабыт.

— Билигин, — дьин кини, — сайыллык водопроводтара, ууһа иһитиллэр сисемата уонна дуһтаннар сирэ оҥоһулла сылдьааллар. Механик Степан Гуляев «Елочка» аппараты таһымын саадалаата. Оттон комсомолецтар мана ыһымы 25 күнүттэн сайыллык олбуорун испиэскалээһини, олоһор дьэтин кырааскалааһыны саадалаабыттара. Кырааскалааһыны элбэх. Билиһэхэ Мария Николаева председателиһэх дьахтар комитетта улахан көмөһү оҥорор.

Дьэ итинниһи үгүс түбүгү, үрдүк эппиэтинэһи сүгэллэр эн барлааларың—Одьулуун эрчимнээх эдэр ыччаттара—комсомолецтар.

Н. ОКОЕМОВ.

АБАБА СЭРИИТЭ

(И. И. Константинов ахтымыта)

1921 сыллаахха ахсынны ый бүтэһигэр Абаба Аммэ улуунун Советтарын съезди буолбута.

Ахсынны 29 күнүгэр сарсыарда халлаан сырдаан эрдэһинэ бийиһэхэ охсуолаа Иннокентий Дьяковскай уонна Еримей Куликин көтөн түстүлэр уонна Абабаны бандыыттар эргийэн эрэллэр дьитилэр. Оччотообуга Абаба Романченко командирдаах 19 киһилээх заставка баара. Оттон бийиһи ол төгүрүгүн эрэллэрин туһунан тугу да билбэккэ олоһор этибит. Ити дьон кэпсэһинэригэр салгымы истиһиппит, кинилэр Абабаттан икки аһар километрдаах сиргэ Николай Дьяковскайга хоһо сыттаһтарына бандыыттар көтөн түспүттэр уонна тутан ылан баран, үһүс киһилэрин Петр Васильевы ытан өлөртүттэр

уонна «мантан ханна да хамсаамак, барымак-калмык, таһыс-таһытына ытыалаан кэбиһиһэбит, нуутугун дьин баран, баран хаалбыттар. Кинилэр тыһыс таһысбыттарын кэннэ доһомут иһиһин тыһанан сатыы сүүрэн кэлбиттэр.

Манньк сүрөһү истээт да, бийиһи Романченкога таһа охсон этэн, барыларын туруоран, сэримлээһиһгэ бэлэм олоһордубут. Бийиһи 15 киһи этибит, бары, икки-үс киһиттэн ураты, туох да савата-сэбэ суох этибит.

Онтон сүбэлэһэн баран, Абаба көмө көрдүү киһи ытыһаахха дьэтибит. Мин аһымыр аты ыламын Амма суолунан ойуттум. Сүүсчэки метрэнн барарбын кытта Үрүһ дьин сиргэ бандыыттарга кэтиллэ түстүм. Бандыыттар Абабаны соһуруу өттүнэн кэрийэ иһэллэр

эбит. Мин аллун эргиллиһиһи тардаат төттөрү ыстанардым, хата өйдөөн көрбөккө, ыппаһа хааллылар.

Кэпэн дьоммор кэпсэтиим. Минигиттэн ону истэн баран Бояркин Михаил бандыыттары утары барда. Ытылааһы сөбөлөһтө. Мин аан бастаан окно сэрии дьини билбитим. Бийиһи савата суохтар красноармеецтар атыларыгар сыттыбыт, өскө киһибит бааһырданына, бинтэр өлбөһүнэ киһи интовкатын ылаахтаахпыт.

Романченко Абаба тыллыы сибээскэ булгуччу барыаахха наада дьитэ. Иннэһиһин, мин төттөрү иһин түһэн баран, сатыы өрүһү туоратан Абаба бардым. Абабаттан түөрт километрдаах сиртэн аһа ылан сүүрдэн Абаба тийдим. Байыаннай чааска киирэн тылааһым уонна Абаба көмөһө ыһыт

Балыктааһын быраабылатын тутуһун

Балык сипааһын эарыстыр тонна күөгүн балыктыра кө
сыйтан үлэһиттэр депутаттарын
оройуонаады Советын быһаа-
рытынан бос ыйын 5 күнүттөн
от ыйын 5 күнүгэр дэри, балык
ымын көмүгэр мессичик биллэ-
рилине. Бу көм үстат кыраый
да ийэлэх мунхана балыктаа-
һын булгуччу бобуллар. Ити бас-
такытынан.

Иккиһинэн, Амма өрүсэ уонна
киинэхэ түһэр үрэхтэртэ, Куолума
үрөһүн ууларыгар, Наммаарыкы,
Хомугутта, Эмээки, Тыатыгытта
күүлэригэр тууттан уонна күө-
гүттэн ураты тэриллэринэн ба-
лыктааһын көнүлүмэт. Үсүһү-
нэн, бу үһсэ ааттаммыт уулартан
ураты ууларга бултааһын Саха
АССР-га балыктааһын быраабы-
лаларын толору тутуһун түрүн,
бир балыккыт 25 метрэн ордуга
суох ууунаах илиминэн эбэтэр
ийэтэ суох, 25 метр иһинэн уһу-
наах бреденинэн эбэтэр биэстэн
сүдүгэ суох ахсааннаах тууна

Бары ончолуохтор (тылылаах-
тар), моторнай лодкаахтар, ка-
тердаахтар, полуглиссердаахтар
үлэһиттэр депутаттарын туһаан-
наах Советтарыгар булгуччу ре-
гистрацияланан нүмүрдэһиэхтэ-
хэр. Маныаха көлхөстөр уонна те-
рилтэлэр эмиз кинирээлэр. Мотор-
най лодкара уонна катерса (полу-
глиссерга) салайар бырааптаах ар-
дын үлэһиттэһтэр.

Оройуон киинин олохтоохторо
көлхөстөр уонна совхоз ууларыгар
(күүлэригэр) мунхалааһыннара,
илиминизаһыннара, ССРС ууларыгар
балыктааһын туһунан балаһыан-
наада сөп түбөһүннэрэн, көнүл-
лэмэт.

Балыксыттар, ымын көмүгэр
балыгы харыстаан, балыктааһын
быраабылатын көһөччилэрэ ута-
ры өхсүһүн!

П. СОФРОНОВ,
оройуоннар инки ардылары-
наабы балык инспекциятын
госинспектора.

Сибиинньэ этин туттарыг

Саха сирин көлхөстөрүгар
уонна совхозтарыгар, барса
суох дэн ааттаан, сибиинньэ-
ни инплэт буоллулар. Онон
киин этин государствога тутта-
ры суоһун кэрнэтэ. Оттон
республика тас өттүттэн аса-
лылар сибиинньэ этэ уонна
сыта бийиги наадыһыбыты-
гар сөп буолар гына тизлэ-
бэтинэн, сыһанат мэрэханынан
халбаһын ончолуу хаачысты-
батынан да, ахсаан да өттүнэн
бийиги көрдөбүлгэ элбиктээ-
бэт. Итилэр түмүктэригэр,
Лютскаядаабы халбаһын фа-

брикатыгар бастыг сортаах,
минингэс амтаннаах халбаһын
ситэтэ суох ончолулар буол-
ла.

Ол иһин эт уонна үүт про-
мышленноһын Саха сиринээди
управлениета эт-үүт оройуон-
нардаабы хонтуораларыгар чаа-
һынай бас билингэ баар си-
биинньэлэри содотуокалааһын
тэрийэллэригэр быһаан
тирдитэлээтэ. Быйыл бийиги
оройуонмутугар тыһынаах
ыйааһымынан 30 тонна сибиин-
ньэ этинэ содотуокалыырга
сорууда кэллэ. Райстат учуо-
ту быһытынан билигин оро-
йуонна барыта 984 сибиинньэ
интилэн турар.

Сибиинньэни тыһынаах ыйа-
һымынан тутуу атырдыах ыйын
1 күнүттэн ахсынны 1 күнүгэр
дэри алытыллар. Онон «жир-
най» категориятын килограм-
мын 1 солк. 35 харчыга, «мяс-
ной» категориятын килограм-
мын 1 солк. 20 харчыга тутул-
лар. Оттон сибиинньэни эти-

нэн туттарыыга (тоннуу) «жир-
най» категориятын килограм-
мыгар 1 солк. 82 харчы, «мяс-
ной» категориятын килограм-
мыгар 1 солк. 68 харчы төлө-
нүөс.

Эт-үүт оройуоннаабы хон-
туората, дуогабар быһыты-
нан, сибиинньэ этин ынах эти-
гэр инплэтин кинэлтигэр ате-
һаһан сөп. Итини таһынан
сибиинньэлээхтэргэ, эмиз дуо-
габар быһытынан, арыы сыах-
тарыттан, сэллэрээтэринэй
лууннартан, харчытыгар, бо-
ростуу үүтү, арыы уутун (сүө-
гэй уутун) бэриллэр.

Сибиинньэни туттарыыга
дуогабары приемщиктары кыт-
та сирэй көпсөһүнэн түһэри-
лэр. Онон эт-үүт оройуоннаа-
бы хонтуоратын администра-
цията нэһиликэннэни сибиин-
ньэ этин государствога тутта-
ралларыгар ыгырар.

Б. ТЫТЫГЫНАЕВ,
эт-үүт оройуоннаабы
хонтуоратын директора.

Үчүгэй бизчэр

БАХСЫ. Дьахтар советын уонна сельскэй кулууп тэрийэһинэн
Толсон кулуубугар «Саха сирин уруккута уонна билигинитэ» дин
темада бизчэр буолла. Дахылааты учуутал А. Ф. Лыкова онордо.
Кини сахалар урукку уонна билигин олохторун бөлөччө сийлини
сырдата.

Саха национальнай таһаһын таһыһыт дьахталлар, кыргыттар утуу-
субуу таһаһын, хомус тардан, чабырдах, хоһоон өөһөн, ырыа ыллаһын,
үткүү этэн, быһаһа, ким туту сатырыһан күрэхтэһилэр.

Концерт кэнниттэн остуолга саха национальнай астары тардыһын-
нылар. Онон бааллар: кымыс, үрүмэ, бааһыла, алаады, арыһаах
суорат, ст-уэрэ, отонноох хааһы, бөлүк, сыммыт... Татьяна Егорова
кымыһы уонна от үөһүн үчүгэйди онорбут. Марфе Дьяконова,
Анастасия Местникова, Христина Иванова астаабыт астары эмиз
минингэстэр.

Жюри үчүгэй көстүүмнэргэ, толорууларга уонна бастыг асчыт-
тарга бириэмийэлээтэ. Бу бизчэр В. И. Ленин төрөөбүтэ 100 сыла
туолар юбилейыгар бэлэмнэһинэн сибээстэн ытыһына.

Е. ОКОЕВОВА.

БАКУ. Биологическая наука
дентора Валерий Иванович Улья-
нищев научнай үлэтин үтүс сыл-
ларын минологияда—үүнэһин ыа-
рытын туһунан изуунада анаата.
Кини «Азербайджан микрофлора-
та» дин биллэр үлэлээх.

СНИМОНКА: В. И. Ульянищев
уонна старшай лаборантка Ю. И.
Гришина лабораторияда.

Ю. РАХИЛЬ фотота.
ССТА фотохрониката.

Бэс ыйын экраны

Бу ыйга оройуон киноустанова-
баларыгар хас даһаны сага кыт-
кэлэр көстүүхтэрэ. 1968 сылга
төһөарылыһыт адыс киинэ көл-
лө. Олортон түөрдө катит эирэ-
наах.

«Гроза над Белой». 1919 сыл
сагатыгар эдэр Советскай респу-
блика ырахан балаһыаннара
өлөрбүтэ. Бир полк буунаһан,
Илһини фронт төрдүс армиятын
балаһыаннаада уустугурбута. Рев-
военсовет төрдүс армия коман-
дующайынан М. В. Фрунзени
анаабыта. Киинэра үһүлүчүлөөх
советскай полководец М. В. Фрун-
зе чарыһхай военнай операция-
ны онороро көстөр.

«Яма на Сальвадоре». Утары-
лаһы тэрилтэтин чилинэ 20
саастаах Михал бииргэ өксүспүт
дөһөрө Зыга хаалыһынан истэр.
Ол кэнниттэн подпольщиктар
хаалаллар, оттон Зыга босхоло-
нор. Зыга таһнарыахсыт буолбу-
та чуолкайданар. Таһнарыахсы-
ты олорорго биригэбөрдиһалэр.
Ону толорорго Михал барар...

«Мастер—палач» киинэда саа-
һын тухары дону кыдыһыт на-
лач күн аһыгар саахай эрэнэр
киһиттэн өлөрө көрдөрүлэр.

«Ошибка резидента» дин ки-
инэда билигин көмгө советскай
контрразведка үлэтэ көрдөрүлэр.

«Софья Перовская». Петербург
генерал губернаторын кыһа,
аристократка бэйэтин кылааһыт-
тан тэйэн, норуотка барар. Кини
«Народная воля» исполкому чы-
лиһэ, ыраахтарыны өлөрүүтэ
бир салайааччы быһытынан
кыттар. Кини салаататанан 1881
сыл кулуун тутар 1 күнүгэр Алек-

сандр II ыраахтарыны өлөрүлүү-
тэ. Софья Перовская баара-суоһа
27 сааһыгар ыйаһи өлөрүлүбүтэ.

«Иван Макарович» дин киинэ-
да Ада дойду Улуу сэрнэтин кө-
мүгэр Вани дин кыра уолчаан
аратын солбуһан улахан дону
кыта тэһгэ үлэһирэ көпсөнэр.

«Отец» дин киинэ Москвада
буолбут Аан дойдутаағы кинофес-
тигальга улахан бириһи ылабыта.

«Осенние свадьбы»—бу ыраас
таһтал, киинэда бэринилээх
буолуу туһунан поэтический көп-
сөн.

«Карьера авантюриста» дин
югославскай киинэда албан аак-
ка уонна кирсэһилээдэ туту да кө-
рөбөккэ туран чарбачыһын көр-
дөрүлэр.

«Смерть за занавесом» дин
киинэда prima-балерина дикти-
лээх өлүүтэ көстөр. Өлөрүү дуу,
эбэтэр бэйгэ тиһинни дуу? Бу
дыһаланы Чехословакия госудр-
ствога куттал суох буолуутун ор-
ганнара быһааран арийахтаах-
тар.

Көрөөччүлэр киинэ бийрабиз-
лэрин илар сага индийскэй хар-
тыһалар бийнаа көстүүхтэ-
рэ ыраатта. Бу ыйга «1000 ночей
на ложе из шипов» дин индий-
скэй киинэ көлүһтээх.

Маны сирга «Пустыня», «Голо-
суо за любовь», «Два господина
N», икки сериялаах «Рабочий
поселок» уонна «Тринадцатый»
дин киинэлэр көстүүхтэрэ.

В. МАКАРОВ,
киносеть директора.

Редакторы солбуһааччы
А. Г. ТУРАНТАЕВ.

Алаһар адыс кылаастаах оскуолатын коллективта, пар-
тийнай тэриэтэ Бахсы начальнай оскуолатын директору-
гар Оксентиникон Н. А. киин таһтыыр огото

ДУИЯ

бу дымл бэс ыйын 5 күнүгэр ыраахан ыарыы кэнниттэн
өлбүтүттэн дэриг кутурбаннарын тиэрдэллэр.

Үөрэх оройуоннаабы салаата, учууталлар профсоюзтары
райкоода Саха АССР оскуолаһарын үтүөлөөх учууталыгар,
Бахсы начальнай оскуолатын директоругар Оксентиникон
Иван Афанасьевичка киин таһтыыр огото

ДУИЯ

ыраахан ыарыы кэнниттэн өлбүтүттэн дэригник куруту-
йаллары тиэрдэллэр.

Таһтыыр эбэбит, ийэбит, аймахпыт

ЛЫТКИНА АЛЕКСАНДРА ДМИТРИЕВНА

уһун, ыраахан ыарыы кэнниттэн өлбүтүн дэригник куру-
туйан туран, бөлүөнүлүк бары таһаарыстарыгар, билэр
донулар киһитинэрэбит.

Өбөлоро, сизинэрэ, аймахтара.